

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА НЕОБХІДНІСТЬ

Анотація. Проаналізовано сучасні підходи до розкриття поняття "фінансовий стан підприємства" та авторське ставлення до його трактування. Розглянуто питання сутності і необхідності системного аналізу фінансового стану підприємства, а також методи, принципи і методика аналізу фінансового стану підприємств та пропозиції щодо їх вдосконалення.

Аннотация. Проанализированы современные подходы к раскрытию понятия "финансовое состояние предприятия" и авторское отношение к его трактовке. Рассмотрены вопросы сущности и необходимости системного анализа финансового состояния предприятия, а также методы, принципы и методика анализа финансового состояния предприятий и предложения относительно их совершенствования.

Annotation. The modern approaches to the disclosure of the concept of "financial condition of the enterprise" and the author's attitude to its treatment have been analyzed. The article deals with the essence and necessity of the system analysis of the financial condition of the enterprise, as well as the methods, principles and methodology of the analysis of the financial situation of enterprises and the proposals for their improvement.

Ключові слова: фінансовий стан підприємства, прийоми, методи та моделі аналізу.

Господарська діяльність підприємств відбувається завдяки організованому, якісному, своєчасному та ефективному управлінню, що становить сукупність взаємопов'язаних, послідовно здійснюваних функцій.

У сучасних умовах господарювання аналіз фінансового стану – необхідна складова процесу управління підприємством. Головним напрямком його практичної реалізації є виявлення можливостей підвищення ефективності функціонування підприємства, визначення перспектив його розвитку.

Вагомий внесок у розробку теоретичних та методичних засад оцінки фінансового стану вітчизняних підприємств здійснили вчені-економісти: Білик Л. Д., Буряк Л. Д., Барановський О. І., Бутинець Ф. Ф., Бутко А. Д., Василик О. Д., Гадзевич О. І., Даниленко А. І., Зятковський І. В., Івахненко В. М., Ізмайлова К. В., Іонін Є. Є., Ковальчук Т. М., Коробов М. Я., Лахтіонова Л. А., Мендрул О. Г., Мец В. О., Мних Є. В., Павловська О. В., Поддєрьогін А. М., Сопко В. В., Суторміна В. М. та ін. [1].

Питання оцінки фінансового стану підприємств розглядалися в працях зарубіжних науковців і практиків, зокрема: Баканова М. І., Балабанова І. Т., Л. Бернстайна, Брауна С. Дж., Барнгольца С. Б., Д. Блейка, Волкової О. М., Гінзбурга А. І., А. Гропелі, Єфімова О. В., Т. Карліна, Ковальова А. І., Ковальова В. В., Б. Коласса, Крейніної М. Н., Маркар'яна Е. А., Метьюса М. Р. [2].

Аналіз економічної літератури свідчить про наявність різноманітних тлумачень сутності фінансового стану та визначень фінансової стійкості, фінансового стану підприємства, про відсутність єдиної думки щодо групування та способу обчислення показників оцінки фінансового стану, саме тому, віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних та зарубіжних вчених, слід відзначити, що проблема пошуку нових шляхів удосконалення фінансової діяльності підприємства в умовах стрімких ринкових перетворень потребує подальшого науково-практичного дослідження. Значною мірою це зумовлено трансформаційними процесами в Україні, направленими на досягнення міжнародних стандартів економічної діяльності.

Метою написання статті є теоретичне і методичне обґрунтування системного аналізу фінансового стану підприємств, а також дослідження всіх існуючих методів, принципів і методик аналізу фінансового стану підприємства та розробка практичних рекомендацій щодо їх вдосконалення.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних питань, пов'язаних з формуванням інформації в обліку щодо оцінювання і прогнозування фінансового стану підприємства на підставі його бухгалтерської та фінансової звітності і оперативних даних.

Об'єктом дослідження є процес організації інформаційної бази для оцінки фінансового стану підприємства.

Інформаційною базою для оцінювання фінансового стану підприємства є дані:

- балансу (форма № 1);
- звіту про фінансові результати (форма № 2);
- звіту про рух грошових коштів (форма № 3);
- звіту про власний капітал (форма № 4);
- дані статистичної звітності та оперативні дані.

Інформацію, яка використовується для аналізу фінансового стану підприємств, за доступністю можна поділити на відкриту та закрити (таємну). Інформація, яка міститься в бухгалтерській та статистичній звітності, виходить за межі підприємства, а отже, є відкритою.

Кожне підприємство розробляє свої планові та прогнозні показники, норми, нормативи, тарифи та ліміти,

"ноу-хау". Відповідно до чинного законодавства України підприємство має право тримати таку інформацію в секреті. Її перелік визначає керівник підприємства.

Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства.

Саме цим зумовлюється необхідність і практична значущість систематичної оцінки фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану.

Отже, фінансовий стан – це одна з найважливіших характеристик діяльності кожного підприємства.

Фінансовий стан підприємства треба систематично та всебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Це уможливить критичну оцінку фінансових результатів діяльності підприємства як у статичності за певний період, так і в динаміці – за ряд періодів, дасть змогу визначити "больові точки" у фінансовій діяльності та способи ефективнішого використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення.

Предметом фінансового аналізу підприємства є його фінансові ресурси, їх формування та використання. Для досягнення основної мети аналізу фінансового стану підприємства – об'єктивної його оцінки та виявлення на цій основі потенційних можливостей підвищення ефективності формування й використання фінансових ресурсів – можуть застосовуватися різні методи аналізу [3].

Методи фінансового аналізу – це комплекс науково-методичних інструментів та принципів дослідження фінансового стану підприємства.

Таким чином, у ході аналізу фінансового стану підприємства можуть використовуватися найрізноманітніші прийоми, методи та моделі аналізу, їхня кількість та широта застосування залежать від конкретних цілей аналізу та визначаються його завданнями в кожному конкретному випадку.

Недосконалість методів оцінки фінансового стану підприємства – це не єдина проблема сьогодення. На сьогоднішній день також існують складності проведення аналізу фінансового стану, що зумовлено:

- а) нестабільністю економіки;
- б) кризовим станом;
- в) політичною невизначеністю.

В умовах постійної зміни інформації багато фінансово-економічних показників, розрахованих на певний час, можуть надалі загубити свою цінність для аналізу у зв'язку з нестабільністю національної валюти.

Повну перешкоду аналізу фінансового стану підприємства дають:

- 1) різні форми власності, наприклад, чимало показників, що характеризують фінансовий стан акціонерних підприємств, не можуть бути розраховані з причини відсутності або слабого розвитку у державі ринку цінних паперів, де б оберталися акції цих підприємств і за якими можна б було судити про положення емітентів;
- 2) нестабільність законодавчої бази (фінансового податкового права), це також ускладнює проведення аналізу фінансового стану підприємства [3].

Для подолання даної проблеми необхідно, враховуючи умови фінансової кризи, розробляти нові методи оцінки фінансового стану, а також розробляти методи і способи покращення фінансового стану, підвищення платоспроможності і ліквідності.

Підбиваючи все вищесказане, можна зробити висновок, що сьогодні найнеобхіднішим є:

- 1) удосконалювати інформаційне та методичне забезпечення фінансового стану підприємства;
- 2) розробляти методичне забезпечення процесу прогнозування фінансового стану підприємства;
- 3) удосконалювати структуру аналізу стану підприємства залежно від мети та змісту роботи на кожному етапі;
- 4) працювати над методикою форм фінансової звітності, що дозволить підвищити її аналітичні можливості та реальність оцінки майна;
- 5) розробляти методику комплексної бальної оцінки фінансового стану підприємства, яка б дозволила проаналізувати стан підприємства за оптимальною сукупністю фінансових показників та коефіцієнтів;
- 6) удосконалювати теоретичні засади формування та реалізації інформаційної системи підприємства;
- 7) удосконалювати форми і методи фінансового забезпечення функціонування підприємства, тобто пошук нових ефективних шляхів фінансової діяльності;
- 8) адаптувати методики аналізу до сучасних економіко-правових умов.

Наук. керівн. Шушлякова О. В.

Література: 1. Фінанси підприємств : підручник / Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. та ін. – 6 вид., перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2006. – 552 с. 2. Матеріали п'ятої міжнародної студентської наукової конференції "Економіка і маркетинг 21 століття". – Донецьк : ДОННТУ, 2004. 3. Измайлова К. В. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / Измайлова К. В. – 2-ге вид., стереотип. – К. : МАУП, 2001. – 152 с. 4. Бойчик І. М. Економіка підприємств : навчальний посібник / Бойчик І. М., Харів П. С., Хопчан М. І. – Львів : Сполом, 1999. – 211 с. 5. Гончаров А. Б. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник / Гончаров А. Б. – Х. : ІНЖЕК, 2003. – 240 с. 6. Швиданенко Г. О. Сучасні технології діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства : монографія / Швиданенко Г. О., Олесью О. І. – К. : КНЕУ, 2002. – 192 с.